

**Çocuk Yazınındaki Dilsel ve Dil Ötesi Normlar Bağlamında Felaket
Henry Serisinin Türkçeye Çevirileri**

Translations of Horrid Henry Series into Turkish within the Context of Linguistic and Extra-
Linguistic Norms in Children's Literature

Neslihan KANSU-YETKİNER*

Öz

Çocuk yazını, çocukların okuma becerilerini geliştiren bir unsur olmaktan öte, belli bir dünya görüşünü, kabul gören değer yargılarını, davranış biçimlerini, dilbilimsel yapıları açık veya örtük bir biçimde iletmesi, yayması ve pekiştirilmesi açısından önemli bir araçtır. Çocuk yazını çevirilerindeki dil denetimi bir başka dilde ve kültürdeki erek okura aktarım sırasında metnin dil düzeyinde zorluk-basitlik, kesit dil, ölçünlü-ölçünsüz dil kullanımı gibi dilbilimsel tercihlerin yapılması ile kendini gösterir. Değer yargıları ve normlar dikkate alındığında ise erek kültürün süzgecine takılabilecek öğelerin belirlenmesi, ayıklanması ve metnin buna göre yeniden düzenlenmesi gibi bir dizi karar çeviri sürecine dâhil olmaktadır. Bu çalışmanın iki temel amacı vardır: (i) çocuk yazını çevirileri çerçevesinde kaynak kültürün değer yargıları ve davranış biçimleri ile dilbilimsel normlarının erek kültürde “çocuklar için uygunluk” prensibiyle alımlanışını sorgulayan çeviri sürecini alanyazında incelemek (ii) kaynak kültürde kodlanan davranış biçimi, sunulan değerler ve dilbilimsel normların erek kültürde izini sürerek alınan çeviri kararlarını belirlemek. Bu bağlamda, Felaket Henry” serisi olarak Türkçeye çevrilen 14 kitap içinde yer alan 56 öykü, İngilizce asıllarıyla karşılaştırılarak dilsel ve dil ötesi normlar temelinde çevirmen kararlarını etkileyen etkenler göz önüne alınarak incelenmiştir. 23 dile çevrilen Felaket Henry, aykırı, hınzır, alışılmışın dışında bir karakter çizdiği, kötü örnekler oluşturduğu ve uygun olmayan dil kullanımı ve etkileşim biçimleri sergilediği için çeviri çalışmaları için verimli bir malzeme sunmaktadır. Çözümlemeler sonunda, dil ötesi normlar temel alındığında Felaket Henry serisinin çevirilerinde olay örgüsü, karakterler, davranış biçimleri gibi konularda kimi anlatımların yumuşatıldığı, uygunsuz davranış biçimlerinin daha dolaylı olarak ifade edildiği gözlenmiştir. Çeviri edimini sınırlayan ve çevirmeni zorlayan sorunların temel olarak dilbilimsel normlar ve iki dil arasındaki yapı farklılıklarından kaynaklandığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk yazını, Çocuk yazını çevirileri, dilsel normlar, dil ötesi normlar, Felaket Henry.

* Yrd. Doç. Dr., İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümü, Neslihan.Yetkiner@ieu.edu.tr

Abstract

Apart from becoming a factor in the improvement of reading skills of children, children's literature is a primary means by which adults convey, expand and reinforce a specific world view, appropriate norms, values, linguistic structures implicitly or explicitly. During the cross-cultural and cross-linguistic transfer, language control in the translations of children's literature is observed in relation to simplicity vs. difficulty of language level, standard vs. nonstandard language use. When the norms and values are taken into account, designation and elimination of elements which may not be permitted by cultural filtering process of target culture should be considered within decision process by the translator. The primary aim of this study is twofold: (i) to review literature on translation process questioning the appropriateness of linguistic and extra- linguistic factors of source language in target language environment within the framework of children's literature (ii) to make up an inventory of decisions within translation process by tracing language specific and culture specific elements of source language in target language. With this purpose, 56 stories in 14 books of Horrid Henry series translated into Turkish were analyzed to consider linguistic and extra linguistic factors affecting decisions in translation process. Horrid Henry books which were translated into 23 different languages provide a valuable material in terms of both linguistic and extra-linguistic concerns in translation studies as they portray an unorthodox, extraordinary and wicked character using non-standard language forms and display various samples of inappropriate modes of behaviour and interactional forms. Our analyses revealed that some expressions in relation to plot, characterization, namely extralinguistic factors were neutralized and/or softened, and inappropriate modes behaviours in source text were indirectly mentioned in the target text. Primary problems and translation constraints derived from linguistic norms and the differences between the structures of two language systems caused translators to employ obligatory shifts in the target text.

Keywords: Children's literature, Translation of children's literature, linguistic norms, extra linguistic norms, Horrid Henry.

Giriş

Çocuk yazını, sahip olduğu öğretici, eğitsel, sosyal ve ideolojik boyutlara rağmen, ana yazın geleneği içinde yanal, ikincil ve ihmal edilmiş bir alan olarak değerlendirilir (bakınız Shavit, 1986; Puurtinen, 1998; O' Sullivan, 2003, 2005). Çocuk yazını, çocukların okuma becerilerini geliştiren eğlenceli bir unsur olmaktan öte, belli bir dünya görüşünü, kabul gören değer yargılarını ve davranış biçimlerini açık veya örtük bir biçimde iletmesi, benimsetmesi ve pekiştirmesi açısından önemli bir araçtır. Çocuk okurların anlama düzeyi, okuma yetenekleri ve iletinin öğretici ve eğitsel niteliği değerlendirilerek çocuk yazınının öğretici olma özelliği sürekli olarak denetlenir. Çocuk kitaplarının hazırlanışında gösterilen bu titizlik, çocuk yazını çevirilerinde de bu kez bir başka dilde ve kültürdeki erek okura aktarım kaygısıyla metnin dil düzeyinde zorluk-basitlik, ölçünlü-ölçünsüz dil kullanımı, belirli bir kesim dilinin aktarılıp aktarılmayacağı gibi dilbilimsel tercihlerin yapılması ile kendini gösterir. Değer yargıları ve normlar

dikkate alındığında ise erek kültürün süzgecine takılabilecek öğelerin belirlenmesi, ayıklanması ve metnin buna göre yeniden düzenlenmesi gibi bir dizi karar sürece dâhil olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, kültürlerarası aktarımda kaynak kültürün dil ötesi (değer yargıları ve davranış biçimleri) ile dilsel (dilbilimsel) normlarının erek kültür içinde “çocuklar için uygunluk” prensibiyle alımlanışını sorgulayan çeviri sürecini incelemek ve kaynak kültürde kodlanan davranış biçimi, sunulan değerler ve dilbilimsel normların erek kültürde izini sürerek alınan çeviri kararlarını belirlemektir. Bu bağlamda, İngilizce aslından Türkçeye Felaket Henry olarak çevrilen, “Horrid Henry” serisi incelenecektir. Giriş bölümünün ardından çalışmanın ikinci bölümünde, çeviribilim çalışmalarında norm kavramı üzerinde durulacak, üçüncü bölümde ise dilsel ve dil ötesi normların dünya çocuk yazını çevirilerindeki işleyişi alanyazın taranarak ele alınacaktır. Dördüncü bölümde, bu çalışmanın bütüncesini oluşturan Felaket Henry serisi, başkahraman Henry ve serinin yarattığı yankılara odaklanılacaktır. Son bölümde ise Felaket Henry serisi dilsel ve dil ötesi normlar ve bunların çevirmen kararlarına etkisi göz önüne alınarak çözümlenecektir.

Çeviri Çalışmalarında Norm Kavramı

Çeviri tarihi boyunca ‘doğruluk’ ve ‘uygunluk’ kavramları, bir çeviri metnin niteliğini değerlendirmede önemli rol oynarken aynı zamanda bir ürün ve süreç olarak doğru çeviriye ulaşma ve doğru/uygun çeviri stratejilerini, karar alma süreçlerini belirleme aşamalarında önemli konulardan birisi olmuştur.

Even-Zohar, 1970’lerde dizgesel bir çerçeveden yola çıkarak yazın geleneğini metin düzeyinin ötesinde metnin üretimini, dağıtımını ve alımlanmasını kapsayan daha geniş bir sosyokültürel bağlam içerisinde değerlendirmiştir. Çoğul dizge kuramının (Even-Zohar, 1990a, 1990b) açtığı bu kapı Toury’nin (1995) erek dil odaklı betimleyici çeviri çalışmalarına ışık tutmuş, çevirmen için metin inceleme sınırlarını genişleterek kuralcı yaklaşımlardan metni çevreleyen tüm sosyo-kültürel parametreleri de içine alan değerlendirmeci bir yaklaşıma geçişi sağlamıştır. Betimleyici bir yaklaşımla, çeviri edimi sürecinin nelerden oluşması gerektiğinden ziyade nelerden oluştuğunu saptama çabasında olan Toury, çevirinin kuram ve uygulamalarındaki temel nosyonların farklı gelenekler, farklı toplumlar ve kültürlerde, farklı zaman aralıkları içinde nasıl ele alındığını betimlemeye yardımcı olan norm kavramını “işlemsel bir araç” (Hermans, 1996, 1999) olarak öne sürmüştür. Bir başka deyişle, sosyokültürel bir durum içinde ortaya konan çeviri davranışlarında düzenli örüntülemelerin belirlenmesini temel alan “norm” kavramını çeviri çalışmalarının gündemine getirmiştir.

Toury (1995, s. 85) normları “belirli bir sosyo kültürel dizge veya metinsel uygulama içinde belirgin bir sıklıkta gerçekleşen ve diğer var olan seçeneklere karşın

seçilen eylem biçimleri” olarak tanımlanmaktadır. Dizge-norm-edim kavramlarından oluşan üçlü modeli içinde norm kavramı kabul edilebilirlik açısından çeviri metnin erek dil yazın geleneği ve/veya dilbilimsel dizge içindeki konumunun belirlenmesi için en temel vazgeçilmez olarak ortaya konmuştur. Toury (1995) bu model içinde normların potansiyel eşdeğerlilik sistemiyle gerçek edim arasında arabuluculuk işlevi üstlenen bir göreve sahip olduğu ifade etmektedir. Bu durumda norm kavramı çeviri çalışmalarından tüm düzenli davranış örüntülerine ışık tutmaktadır. Schaffner (1999, s. 1) için “normlar sosyalleşme süreci içinde ortaya çıkmaktadır. Normlar gelenekseldir. Bir toplumun üyeleri tarafından ortak bir şekilde kabul görür. Bir başka deyişle özgür bireysel iradeyle davranış modeli olarak kabul edilir ve aynı zamanda davranışın kendisi ve bu davranışın yol açtığı sonuçlara (ürünlere) ilişkin beklentileri düzenlemektedir”. Böylesi bir bakış açısı çevirmenin çeviri edimindeki karar alma sürecinde yer alan sosyal sorumluluklarının önemini ifade etmektedir. Çevirmen karar alma sürecinde yaşadığı toplumdan ve bu toplumda gerçekleşen, sosyo-kültürel, ideolojik olaylardan gerçeklerden etkilenecek, seçimleriyle gerçekleştirdiği çeviri edimi de yaşadığı toplumu etkileyecektir.

Toury normları, öncül normları, süreç öncesi çeviri normları ve çeviri süreci normları olmak üzere üçe ayırmaktadır. Öncül normlar kaynak metin veya çeviri metin odaklı bir yaklaşımı belirleme konusunda bir çevirmenin karar alma sürecinde attığı ilk adım olarak karşımıza çıkmaktadır. Süreç öncesi çeviri normları ise belirli bir zaman dilimi içersinde bir metni başka bir dile çevirmeye yol açacak etkenlerin belirlenmesini içeren ‘çeviri politikası’ ile kaynak dil dışındaki diğer dillerden yapılan çevirilere yönelik tutumun ele alındığı ‘çevirinin doğrudanlığı’ öğelerini kapsar. Çeviri süreci normları ise matriks normlar ve metinsel-dilsel normlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Matriks normları metinde yer alan atlama, ekleme, yer değiştirme gibi müdahaleler oluşturulacak erek dil metnin oluşumuna ilişkin çevirmen kararlarını içermektedir. metinsel-dilsel normlar büyük ölçekli veya küçük ölçekli yapılar temelinde erek metni oluşturma sırasında dilsel ve metinsel malzeme seçimine odaklanmaktadır. Chesterman (1993, 1997) son sınıflamayı daha da derinleştirerek profesyonel (üretim) normları (gerçek piyasa uygulamaları ve norm koyucular tarafından uygulanan çeviri süreçlerine odaklanmaktadır) ve beklenti (ürün) normları (okuyucu beklentisine odaklanmaktadır) ele almıştır.

Son yıllarda çeviribilimdeki norm odaklı çalışmalar erek metin temelli bakış açısından bir özne olarak çevirmen temelli bir bakış açısına doğru yönelmiştir. Venuti’nin (1995) çevirmen kararları bağlamında çevirmenin görünürlüğü ve görünmezliği tartışmalarının yanı sıra Chesterman da (1998) çeviri çalışmalarından (translational studies) çevirmen çalışmalarına (translatorial studies) doğru kayan bir ilgiye dikkati çekmektedir.

Çocuk Yazınında Farklı Dilsel ve Dil Ötesi Normlar ve Çeviri Boyutu

Her düzey ve her yaş grubu için çocuk kitapları ve çocuk dergilerinin geçmişi Avrupa'da sadece 18.yüzyıla dayandığı için, bu genç yazın türü bütün dilsel ve kültürel sınırları aşmış ve evrensel bir boyut kazanmıştır. Bu nedenle, çocuk yazını "coğrafi sınırları içinde kapalı ve sadece üretenin sorumlu olduğu" bir yazın türü değildir (Bouckaert-Chesquiére, 1992, s. 3). Çocuk yazını ile ilgilenen, kitap yazar, üreten, çeviren, basan herkes yasal sorumluluk dışında, sosyal ve ahlaki olarak da bir sorumluluk taşır. Ana yazın geleneği içinde yan yazın türü olarak ele alınmasına karşın, hitap ettiği özel kitle nedeniyle bazı farklılıklar da gösterir. O'Sullivan (2002) *Karşılaştırmalı Çocuk Yazını* adlı kitabında çocuk yazını eğitsel ve yazınsal olmak üzere iki temel boyutta ana yazın geleneğinden ayrıldığı saptamasında bulunmaktadır. Çocuk yazınının eğitsel yanı, yazar ve okur arasındaki dolaylı ve asimetric ilişkiyle kendini gösterir. Bu asimetric ilişki, çocuk yazının yetişkinler tarafından oluşturulması, yayınlanması, çevrilmesi, eleştirisinin yapılması ve çocuklar için okunacak kitap seçilirken her adımda çocukların adına bir karar verilmiş olması nedeniyle söz konusudur. Bir başka deyişle, çocuk yazını yetişkinler dünyasında normları yetişkinler tarafından belirlenen, büyüklerin öngörüsü, beğenisi ve hayal gücüyle şekillenen bir yazın türüdür. Çocuklar için yazan bir yazar, çocuk yazını ürünlerini basan bir yayıncı ve bu kitapları çeviren çevirmenler aynı zamanda yetişkin okurların beğenisini kazanmak zorundadır. Evrensel çocuk yazını kurallarına göre, bir eser kötü örnek oluşturmamalı, açık ya da örtük bir biçimde yaşananlardan ders çıkartılmalı, ele aldığı konular, sunduğu iletiler toplumun temel değer yargılarına ters düşmemelidir. Bir başka deyişle, yetişkin yazın geleneği içinde çocuk yazını, bir toplumu besleyen baskın sosyal, kültürel ve eğitsel normların yazın içine serpiştirildiği bir türdür. Stephens (1992) (O'Sullivan 2002, s. 38'de aktarıldığı gibi) çocuk yazınının, hedef kitlesini sosyalleştirmeyi amaçlayan kültürel uygulamaların yoğun bir biçimde etkisi altında olduğunu ifade eder. Bu durum özellikle bu çalışmanın temel araştırma sorusu olan dil ötesi norm çatışmalarında neyin ne kadar ve hangi yöntemle çevrileceğinin veya çevrilmeyeceğinin belirlenmesi açısından son derece önemlidir. Shavit'e (1981, s. 171) göre "çoğuldizge içinde çocuk yazınının sahip olduğu yanal konum nedeniyle, çocuk yazını çevirmeni metin konusunda geniş özgürlüğe sahiptir" ve çocuk yazınında metne müdahale eden bir çevirmen aşağıda belirtilen iki temel noktadan hareket eder:

- (i) Toplumun, "çocuk için neyin iyi olduğu" na dair düşüncelerine göre, metni çocuk için uygun ve yararlı hale getirmek için düzenleme yapmak
- (ii) Çocuğun anlama düzeyine ve okuma yeteneğine göre olay örgüsünde, karakterlerin oluşumunda ve dil kullanımında düzenleme yapmak (1981, s. 172).

Shavit'in bu tespiti, çocuk yazını çevirilerinde çevirmenin hem dilsel hem de dil ötesi olmak üzere iki temel boyutu göz önüne alması gerektiği gerçeğinin altını çizer. Dil

ötesi normlar anlatılan öykü, olay örgüsü ve sunulan karakterlerin ardında örtük ya da açık olarak ifade edilen değer yargıları ve ideolojinin erek dil kültürüyle uyumunu ifade ederken, dilsel normlar ise, erek dilin çocuk yazını geleneği normları, ölçünlü dil kullanımı, sözcük seçimi, metnin anlaşılabilirliği, okunabilirliği gibi bir dizi parametreyi içerir.

Dil ötesi Normlar

Schaffner (2003, s. 23) “kaynak metin seçimi ve bunun erek metinde oturtulduğu yer, sosyal öznelere çıkar ve hedefleriyle belirlendiği için” çeviri ediminin de ideolojik ve taraflı olduğunu vurgular. Yani çeviriyi hem bir ürün hem de bir süreç olarak sosyokültürel uygulamalardan, toplumsal değer yargılarından ve sınırlamalardan ayrı tutmak söz konusu değildir. Taxel (1988) çocuk yazını eleştirisi ve bunların değerlendirilmesinde eserin sadece estetik özelliklerine değil, aynı zamanda taşıdığı sosyal, tarihsel ve kültürel değerlere de dikkat etmek gerektiğini ifade eder. Anlatımlar, dil yoluyla betimlenirken aslında artalarda sosyal olarak da yapılandırılır. Çocuk yazınında eğitsel etkenler ağır bastığı için metnin ağırlığı ve kıymetini belirlemede yazın değerinin yanı sıra altını çizdiği değerler göz önüne alınır. Örneğin, iyilik-kötülük gibi evrensel değerler, dürüstlük, insan sevgisi gibi erdemler ahlaki yönü ağır basmayan ya da bu iddiada olmayan çocuk kitaplarında bile inceden inceye işlenir. Çeviri çalışmalarında erek kültür normlarına uymayan, ahlaki yönden ve sağlık açısından çocukların taklit etmesine elverişli olmayan davranışlar sergileyen metinler, yetişkinlerden gelecek tepkileri öngörerek bir dizi önlem alınmasına yol açar. Metinde anlatılanların içeriğinin ve niteliğinin erek kültür normlarıyla çatışması durumunda sorunlu aktarımların, seçmeci yöntemle ayıklanması, değişikliğe uğraması veya tamamen çıkarılması gerekebilir. Bu müdahaleler, kitabın olay örgüsünü değiştirme, karakter özelliklerini değiştirme, belirtilen bazı sakıncalı eylemleri yumuşatarak ya da değiştirerek verme şeklinde uygulanabilir. Örneğin Astrid Lindgren’in ilk basımı 1945’te yapılan “Pippi Uzunçorap” serisi savaş sonrası dönemde hem özgün yazın özellikleri hem de kitabın başkahramanı Pippi karakteriyle yaratılan “büyüklere ve kurallara karşı gelen özgür çocuk” imgesiyle Avrupa’da büyük yankı yaratmıştır. Anne ve babası olmadan, atı ve maymunuyla yalnız başına yaşayan, son derece öz güvenli ve toplumun kurallarını hiçe sayan bir kız çocuğunun serüvenlerini konu alan “Pippi Uzunçorap” açık bir biçimde hukuk ve eğitim sistemine, sosyal sınıf yapısına ve geleneksel aile düzenine karşı, alternatif bir metin olarak yer almıştır. Avrupa’da çevrildiği dillerde yetişkin otoritesini zayıflatığı, kuralları hiçe saydığı, çocuk yetiştirme ve çağdaş toplum normlarına uymadığı için büyük eleştirilere uğramış ve çeviri değişikliklerine neden olmuştur (bakınız Russel, 2000). Pippi’nin özgün dili olan İsveççede “iştahla yediği kırmızı mantar” in eserin Almancaya çevirilerinde, çocukların Pippi’yi taklit edip kırmızı zehirli mantarları yemelerini önlemek için rengi

belirtilmeyen mantarlara dönüştüğünü görmekteyiz. Yine Pippi ve arkadaşlarının çatıda gerçek silahları kurcalayarak bir soygun çetesi kurma planları yaptıkları bir sahnenin, eserin Almanca sürümünde özgün metinde yer almayan “haydi silahları sandığa koyalım, bunlar çocuklara uygun şeyler değil” şeklinde bittiği ve çeteden hiç söz edilmediği saptanmıştır. Pippi’nin Fransızca çevirilerinde ise çocukların taklit etme olasılığı ve potansiyel tehlikeler göz önüne alınarak Pippi’nin bindiği atın bir midilliye dönüştüğünü görmekteyiz (bakınız O’Sullivan, 2005). Daha gerilere gittiğimizde, Borovaia (2001), J. Swift’in “Güliver’in Gezileri” (Gulliver’s Travels) eserinin Fransızca’dan Sefarad Yahudilerinin kullandığı dil olan Ladino’ya yapılan Osmanlı’nın son dönemlerindeki (1897) çevirisindeki değişikliklere değinmektedir. Borovaia (2001) Osmanlı döneminin muhafazakâr ve eğitimsiz kadın ve çocuk Yahudi azınlığı için İzmir’de genellikle haftalık olarak basılan El-Meseret gazetesinin eki olarak yayınlanan eserde, çevirmen tarafından çocukların ahlakına ve çocuk psikolojisine uygun olmayan bölümlerin çıkarıldığını, Gulliver’in Lilliput’un ileri gelenlerinden birinin eşiyle aşk yaşadığı için suçlanması, çiş yaparak saraydaki yangını söndürmesinin ahlaki nedenlerle, Brobdingnag’ta geçen ve sıçanlarla olan sahnelerin de kadın ve çocuklar için çok korkunç olması yüzünden çevrilmediğini belirlemiştir. Shavit (1981) 18. ve 19. yüzyılda cinsellikten ve tuvalet ihtiyacından söz etmenin tabu olduğunu belirterek, Swift’in aynı eseri hakkında benzer çeviri ayıklamalarından ve değişikliklerinden söz etmektedir; Shavit’in belirttiği değişikliklerde üstte sözü geçen aşk ilişkisi tamamen çıkarılmış, çişini yaparak yangını söndürmesi, üfleterek söndürmeye dönüşmüştür. Çevirmen Kıymet Erzincan Kına tarafından dilimize aktarılan aynı eserde yangın sahnesi

“her dakika daha da artan alevleri söndürmek için harcadığım emek, hararetimi artırıp şarabın idrarla çıkmasına vesile olmuştu. Öyle **bol su döktüm**, öyle uygun yerlere boşalttım ki üç dakika içinde yangından eser bile kalmadı ve dikilmesi çağları alan bu inanılmaz görkemli binanın geri kalan bölümü yok olmaktan ancak böyle kurtarılabildi. [...] Çünkü bu krallığın anayasasına göre, saray sınırları içinde, mevki ve rütbesi ne olursa olsun, su **döken birinin** cezası ölümdü” (2003, s. 63).

şeklinde çevrilerek “su sökmek” fiilinin hem düz anlamı hem de mecaz anlamının sağladığı olanaklardan yararlanılmıştır. “Şarabın idrarla karışması” gibi bilgilendirici ipuçlarıyla başlangıçta su dökmenin mecaz anlamda kullanıldığı örtük olarak ifade edilse bile, anayasa ve cezalardan söz edilen bölümde işlenen suç anlatılırken ısrarla “su dökmek “ fiilinin kullanılması özgün metinde anlatılan eylemi açıklığa kavuşturmadan muğlâk ifadelerin seçildiğini ortaya koymaktadır.

Çocuk yazınında metin dışı normlar bağlamında tartışma konusu olan noktalardan biri de özellikle çocuklara yönelik olarak yazılan soykırım yazınında çocuklar için üstesinden gelmesi zor olan, son derece üzücü ve trajik olayların okura nasıl sunulacağına

veya olay örgüsü içinde gerekli yumuşatmaların nasıl yapılacağına yöneliktir. Soykırım yazınında temel hedef çocukları duygusal olarak rahatsız edici bir bilgilendirme içine sokmadan tarihsel gerçekleri öğretmek, anımsatmak ve unutturmamaktır (Jordan, 2004; Stan, 2004). Jordan (2004) kimi çocuk soykırım kitaplarının “başarılı” kabul edilmesini yazarlarının daha az sarsıcı ve tehditkâr bir biçimle, çocukları üzüntüye ve sıkıntıya boğmadan olay örgüsünü kurmasına bağlamaktadır. Bu hassas konudaki başarılı anlatım sadece üzücü bölümlerin ayıklanmasından değil, öykülemeye dengeli bir çerçeveden oluşturulmasından ve soykırım bağlamındaki tartışmalarda iyilik ve kötülüğün birlikte sunulmasından kaynaklanmaktadır.

Kertzer’e (2002, s. 13) göre, bu yazın türü içinde yer alan ve başarılı bulunan çocuk kitaplarında “çocuk öykünün sonuna geldiğinde artık daha fazla şey bilmektedir ve en önemlisi ne bildiğini bilir. Çünkü okuduğu kitap çocuğun umudunu yitirmemesini sağlayarak, öykülemeyi çocuk yazınının sınırları içinde gerçekleştirir”. Stan (2004) İsviçreli yazar Christophe Gallaz tarafından kaleme alınan, İtalyan sanatçı Roberto Innocenti tarafından resmedilen ve özgün dili Fransızca olan “Rose Blanche” (1985) adlı resimli çocuk romanının Almanca, İngilizce ve Amerikan İngilizcesine çevrilen sürümlerini incelediği çalışmada, farklı dillere çeviri sırasında yapılan anlatım, biçim ve olay örgüsü farklılıklarına değinmektedir. Yoğun bir görsel sembolizmin ağır bastığı resimli romanda, oturduğu şehrin dışında bir Nazi toplama kampı olduğunun fark eden Rose Blanche adlı bir kız çocuğunun başına gelenler anlatılmaktadır. Stan (2004, s. 31) incelemesinde yapılan temel değişikliklerin savaşın sonuçlarını ve insanlar üzerindeki etkilerini azaltmaya yönelik bir dizi yumuşatma operasyonu olduğuna dikkati çekmektedir. Örneğin, eserin Almanca sürümünün ikinci baskısında, final bölümünde özgün eserde yer almadığı halde, savaş sonrası evine geri dönenlerin ve soykırımdan kurtulmuş insanların olabileceği ima edilerek II. Dünya savaşında ölen 6 milyon insan yerine hayatta kalabilenler öncelenecek eserin finalindeki karamsar hava dağıtılmaya çalışılmıştır.

Buna göre, normların önceliği ve gerekliliği kabul edildikten sonra, çıkan sorunlara, eserin niteliğine ve konusuna bağlı olarak yaratıcı çözümlerin üretildiği görülmektedir. Bunlar, norm çatışmasına neden olacak bölümlerin çevrilmemesi, açıklayıcı eklemelerin yapılması, sözcük seçimlerinde değişikliğe gidilmesi, metnin söylem tonunun yumuşatılması, sakıncalı dil kullanımlarının ayıklanması, ‘yerine koyma’ (Baker, 1992) yöntemiyle erek dil okurunun aşına olduğu kavram ve kullanımların yerleştirilmesi, çocukları için tehlikeli olabilecek metinlerin içeriğinin değiştirilmesi şeklinde sıralanabilir.

Dilsel Normlar

Bir yazın metninde her şey dil yoluyla yaratılır, alımlanır ve yorumlanır. Bu nedenle bir yazarın dil düzeyindeki seçimleri, karakter, olay örgüsü ve anlam gibi metne bağlı diğer öğeleri yoğun bir biçimde etkiler. Çevirmen, yazarın kaynak dildeki

seçimlerinin izdüşümünü erek dilde takip etmek zorunda olduğundan, dilbilimsel öğeler ve bir yazın türü için belirlenmiş olan dilbilimsel normlar çeviri çalışmaları için de önem taşır. Ancak, B. Even-Zohar'ın (1992, s. 231) belirttiği gibi, “bu noktada çevirmenin seçimlerinden hiç biri bireysel kapris veya ilham sonucu değil, yer aldıkları çoğul dizgenin bir sonucu olarak ortaya çıkarlar”. Kaynak dilin çocuk yazınındaki dilbilimsel normlar erek dilde kabul görmediği ya da yer almadığı zaman, çevirmen erek metinde değişiklikler yapmak için bir dizi kararlar almak zorunda kalacaktır. Göz önüne alınması gereken öğeler, ölçünlü dil kullanımı, yazım kuralları, metin dilinin karmaşıklığı/basitliği, sözcük seçimi, kesit dil kullanımı ve o metin türüne özgü olarak kaynak dilin kendi normlarının söz konusu olup olmadığıdır. B. Even-Zohar (1992) “Pippi Uzunçorap” serisinin kaynak dil İsveççeden İbraniceye yapılan çevirilerini konu aldığı çalışmada, İsveç ortak dili (vernacular) ile yazılmış olan Pippi'nin İbranice çevirilerinde ölçünlü yazı diline dönüşümüne, yazım kuralları, sözcüklerin yazımı, günlük dil kullanımı, sözcük seçimi gibi ayrıntıları ele alarak açıklık getirmektedir. Yazıldığı dönemde özgür biçimiyle çocuk yazınında devrim yaratan Pippi, İbranicede ölçünlü, yazı dilinde yazılmış, bir metin haline dönüştürülmüştür. Kimi çevirilerinde ise, kaynak dilde kasıtlı olarak yapılan dil ve yazım yanlışlarının, yeni sözcük oluşumlarının erek dilin olanakları ölçüsünce erek dilde oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir (bakınız Desmet, 2001). Ben-Ari (1992, s. 225) erek dilin metin geleneğine uymadığı takdirde gerekirse tüm paragrafın hatta kitabın bir bölümünün bile kaldırılabilceğini belirtirken, erek dilin dilbilimsel normları göz önüne alındığında eklenebilecek başlıca unsurlar

1. ‘Şey, işte, neyse, hım’ gibi zaman kazandıran, zaman kazanmaya yönelik, geciktirici söylem belirleyicilerinin ve özellikle de çocuk yazınında deyim kullanımlarının,
2. Çevirmenin “bozuk tümceler” olarak nitelendirdiği yapılarda düzeltme yapılarak eksik sözcük veya deyimlerin,
3. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak, anlaşılması zor ifadelerin açıklığa kavuşturulması şeklinde açıklayıcı unsurların,
4. Erek dil tarafından öngörülen model-bağımlı öğelerin (örneğin: uzun bir metnin çıkarılmasından sonra “neyse” gibi bir doldurucu öğenin (filler) eklenmesi” şeklinde bir sıralama yapmaktadır.

Bir kültürün yazın geleneği içinde yazarı ve çevirmeni bağlayan tüm normların, çocuk yazınında öğretici boyut da işin içine girdiği için kat kat daha önemli hale geldiğini görmekteyiz.

Felaket Henry Hakkında Her Şey

Felaket Henry (Horrid Henry), Francesca Simon tarafından kaleme alınan, İngiltere'nin son yıllarda en çok satan serilerinden birisidir. 1993'te ilk kez yayınlanan

ilk *Felaket Henry* kitabından sonra 2007 sonuna dek yaklaşık 5,5 milyon satış yapan bu seri, toplam 17 macera kitabı, sayısız baskı yapan toplu basımları, etkinlik kitapları (boyama, bulmaca, çıkartma, tatil, şaka kitabı), oyuncakları, DVD'leri, müzik albümleri, kırtasiye eşyaları ile gerçek bir endüstri oluşturmuştur. 2004'ten bu yana çizgi film olarak televizyonda yayınlanan *Felaket Henry*'nin maceraları, tiyatro sahnesinde "Live and Horrid" adlı oyunla izleyiciyle buluşmuştur. Serinin Türkçeye çevrilmiş olan 15 macera kitabı vardır. Türkçe çeviriler, dörder öykülük kitaplar halinde basılmıştır. İngilizcede var olan on öykülük toplu basımlar Türkçede mevcut değildir.

Şimdiye kadar 23 dile çevrilen *Felaket Henry*, aykırı bir karakter çizdiği, kötü örnekler oluşturduğu ve eğitsel yönünün eksik olduğuna dair iddialar nedeniyle aileler arasında büyük bir tartışma yaratmış, Amerika'da çocuk eğitimi için sakıncalı bulunarak basımı reddedilmiştir. Başkahraman Henry'nin yaşının tam olarak belirtilmediği, ancak 6-10 yaş grubuna hitap eden seride *Felaket Henry*, tembel, geçimsiz, bencil, sorumsuz, kıskanç ve yaramaz bir oğlan çocuğudur. Maalesef, onun kardeşi olarak doğarak en büyük suçu işlemiş olan Peter, Henry'nin mükemmel kardeşidir ve serideki "ideal çocuk" portresini çizer. Henry ise, ideal bir çocuğun yapmaması gereken her şeyi yapmaktan büyük zevk alan, ama yapılmaması gereken her şeyi çok seven bir çocuk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir başka deyişle, ders çalışmak, sağlıklı beslenmek, banyo yapmak, kitap okumak Henry'nin nefret ettiği şeyler iken, bilgisayar oyunları, yalan, entrika, günlük yaşamda çevirdiği bin bir dolap ve sonsuza dek televizyon izlemek Henry'nin vazgeçilmezleridir. Henry ne denli kötüyse, Peter'in de o denli iyi ve mükemmel bir karakter olarak çizildiği görülmektedir. Peter'in mükemmelliği karşısında Henry'in kötülükleri ve hataları daha çok göze batarken, Henry'nin yaptıkları, çevresindekilere yaşattıkları *Felaket Henry'nin Donu*, *Felaket Henry'nin Bitleri*, *Felaket Henry'nin Koku Bombası* gibi hedef yaş grubunun ilgisini çekecek başlıklarla okurlarla buluşmaktadır. Gerçekte, Peter'in olumlu davranışlarına karşı yapılan övgüler ve Henry'e sürekli ne yapması gerektiğinin anımsatılmasının ardında bu "düzen muhalifi" gibi görünen kahramanın maceralarında çocuklara olumlu davranış biçimleri ve kabul gören değer yargılarının örtük olarak aşılınmaya çalışıldığı düşünülebilir. Zehra İpşiroğlu (2008) "Batıda, çocuk ve gençlik yazınının yaklaşık otuz yıldır yaşadığı değişim, çocuğa yaklaşımda geleneksel yaklaşımlardan ayrılan yepyeni bir anlayışı gündeme getiriyor. Bu anlayış çocuğu yücelten ya da korunması ve yörgülup biçimlendirilmesi gereken bir varlık olarak görmüyor, yetişkinlerle eşit hakları olan bir birey olarak kabul ediyor ve kişilik gelişimine her şeyden çok önem veriyor. Çocuğa korumacı ya da otoriter bir yaklaşımla hep yukarıdan bakan, bir şeyler dayatmaya çalışan otoriter ve didaktik anlayışın yerini çocuğu anlamak, tanımak, bulgulamak yolunda bir yaklaşım alıyor" şeklinde çocuk yazınının günümüzdeki durumunu özetlemektedir.

Felaket Henry serisi, kimi ailelerin takdirini kazandığı, kimi ailelerin de tepkisini çektiği için çocuk yazınında bir tartışma konusu olmuştur. Felaket Henry'yi çocuk yazınındaki diğer yaramaz, haylaz çocuk kahramanlardan ayıran ve aileler arasındaki tartışmayı yaratan nedenlerin başında yaptıklarından, yaşadıklarından ve yaşattıklarından hiç ders almaması gelmektedir. Henry, onu seven, ona doğru ve güzel şeyler aşılamaaya çalışan anne ve babasını ve “en büyük suçu bu dünyaya gelmek” olan kardeş mükemmel Peter'i, çevresindeki arkadaşlarını, okuldaki öğretmeni Bayan Acuze'yi, akrabalarını ve bakıcısını azılı düşmanları ve entrikalarının hedefi olarak görmektedir. Çocuklar üzerinde kötü bir etki bıraktığına ve ahlaki iletiler sunmadığına inanan ailelerin aksine, kimi aileler de geleneksel bakış açısıyla yazılmış çocuk kitaplarındaki “ideal” çocuğun çok yapay olduğu, oysa Felaket Henry'nin her çocuğun yapabileceği şeyleri yaptığı için çocuk gerçekliğinin üst noktasında bulunduğu ve en azından çocuklara okumayı sevdirdiği görüşündedir.

Henry'nin yaşadığı maceralar ve çevirdiği entrikalar sırasında yazılan pusulalar, mektuplaşmalar, şiirler, kendi tuttuğu ve gizlice karıştırdığı kardeşinin günlüğü önemli bir malzemeyi oluşturmaktadır. Anlatı metninin dışındaki bu ek metinlerde dil kullanımına dayalı oyunlar, yeni oluşturulan sözcükler ve kaynak kültüre özgü sözcük kullanımları dikkati çekmektedir. Bu bağlamda, çalışmada odaklanılan konulardan biri de serinin Türkçeye çevrilerinde kimi cesur dil kullanımları ve sözcük oyunlarına dayalı olan ve olay örgüsünün bel kemiğini oluşturan bu yapıların nasıl çözümlendiğini ve çocuklar için kabul gören davranış biçimine uymayan sözlü anlatımın (hakaretler, alay, isim takma) nasıl aktarıldığını incelemektir.

Veri ve Yöntem

Çalışmada, “Felaket Henry” serisi olarak Türkçeye çevrilen 14 kitap içinde yer alan 56 öykü İngilizce asıllarıyla karşılaştırılarak incelenmiştir. İletişim Yayınları tarafından basılan çevirilerin incelenmesi, geleneksel bir çeviri karşılaştırmasından ziyade dilsel ve dil ötesi normlar temelinde karşılaşılan sorunlar ve bunların çözümü konusuna odaklanmıştır. Seda Aroymak, serinin ilk iki kitabı olan “Felaket Henry” ile “Felaket Henry ve Gizli Kulüb” isimli kitapları çevirirken serinin diğer kitapları Bahar Siber tarafından dilimize kazandırılmıştır.

Bulgular

Felaket Henry'nin İngilizce sürümünde olay örgüsünün yanında, her öykü içinde ve kimi basımlarda öykü sonlarında yazılanlar, çizilenler, düşülen notlar, karalamalar, planlar Henry'nin renkli dünyasını sunarken bazı çeviri zorluklarını da beraberinde getirmektedir. Seri içinde basılan 56 öyküde, kaynak kültür ve erek kültür arasındaki sosyokültürel ve dilbilimsel normlar arasındaki uyumsuzluklar metin dışı ve metin için olmak üzere iki grupta incelenecektir.

Dil ötesi Normlar

Henry'in maceralarında asıl tepki çeken yaptığı yaramazlıklardan çok ailesi, kardeşi ve yakın çevresi için yarattığı kötülük fantezileridir. Annesini timsahların, babasını piranhaların yediğini düşleyen, kardeşinin kafasını koparmayı veya onu ıssız bir adada bırakmayı hayal eden bir çocuk modeli kimi eleştirmenlere ve ailelere çok sağlıklı gelmemektedir. Kaynak dilde toplu basımı gerçekleştirilen öykülerin sonunda yer alan “son bölüm” de bulunan, olaylara ve kişilere ilişkin çevrilmeyen notlar çevresine ve kardeşine karşı düşüncelerini ifade etmektedir. Tonny Ross tarafından gerçekleştirilen çizimlerle birleşince esprili bir hal alan bu satırlar aslında yaşadıklarına ve çevresindeki insanlara karşı memnuniyetsizliğini açık bir biçimde ifade etmekte, kullandığı dil, kardeşine karşı tutumu kimi zaman çağdaş çocuk yazımın normlarını bile zorlar niteliktedir. Türkçeye çevrilmeyen bu örneklerden bazıları:

Kardeşi ve Arkadaşlarına İlişkin Notlar

Türkçe çevirilerde yer almayan Tablo 1, Horrid Henry's Evil Enemies adlı 10 öykümlük İngilizce basımdaki ('Felaket Henry ve Beten Bakıcı' (Horrid Henry and the Bogey Babysitter)) adlı öyküden sonra yer almaktadır. Uzunluk nedeniyle bazı bölümler çıkarılmış, en çarpıcı örnekler seçilmiştir. Türkçe çeviriler makale yazarına aittir.

Türkçe çevirilerde yer almayan Tablo II, Horrid Henry's Evil Enemies adlı 10 öykümlük İngilizce basımdaki ('Felaket Henry'nin Yağma Akını' (Horrid Henry's Raid)) adlı öyküden sonra yer almaktadır.

Türkçe çevirilerde yer almayan Tablo III, Horrid Henry's Evil Enemies adlı 10 öykümlük İngilizce basımdaki ('Felaket Henry'nin Koku Bombası' (Horrid Henry's Stinkbomb)) adlı öykünün ardından yer almaktadır.

Örneklerde dikkat çekici nokta Henry'nin yakın çevresi, aile bireyleri ve arkadaşları konusunda takındığı düşmanca tavidir. Anlatılan olaylarda zaten örtük olarak verilen bu duruş, öykülerin sonlarındaki eklerde açık ve net bir hal almıştır. Türkçede yer almayan bu bölümlerin çevrilmemesi sosyokültürel normların çatışma kaygısından kaynaklanabileceği gibi bazı teknik nedenlere de bağlı olabilir. Örneğin her öyküden sonra yer alan bu ek malzemeler sadece 10 öykümlük olarak basılan toplu basımlarda yer almaktadır. Bu nedenle, yayınevini doğrudan bu on öykümlük kitaplar üzerinden değil de, diğer dört öykümlük kopyalar üzerinden çeviri yapma olasılığı da söz konusudur. Bu durumu aydınlatmak üzere yayınevine ulaşılmaya çalışılmış ancak bir sonuç alınamamıştır.

Henry'nin ailesi ve yakın çevresine ilişkin yaptığı açık, kötü niyetli planlar çevrilmeden bırakılırken, incelediğimiz öykülerde Felaket Henry'nin arkadaşları ve ailesiyle ilişkilerinde hakarete varan dil kullanımlarının, birilerini alay konusu yapmanın, lakap takmanın çoğunlukla İngilizce aslına uygun olarak aynen çevrildiğini

Tablo 1: Azılı Düşmanlar Hakkındaki Gerçekler (Simon, 2007b, s. 186)

EVIL ENEMIES FACT FILE	AZILI DÜŞMANLAR HAKKINDAKİ GERÇEKLER
Worst Enemies	En Büyük Düşmanlar
Peter Nickname: Perfect Worst Features: too many to count Best Features: None Most evil crime: being born	Peter Takma Adı: Mükemmel En kötü özelliği: Saymakla bitmez. En iyi Özelliği: Yok. En büyük suçu: Bu dünyaya gelmesi
Margaret Nickname: Moddy Worst Features: Grouchy, bossy Best Features: owns a pirate hook, sabre and cutlass Most evil crime: living next door.	Margaret Takma Adı: Huysuz En kötü özelliği: Mızırız, bilmiş En iyi Özelliği: Bir korsan kancası, kılıç ve avcı bıçağının olması. En büyük suçu: Komşu evde oturması
Susan Nickname: Sour Worst Features: whining, moaning copycat Best Features: slaps Margaret Most evil crime: joining Margaret's secret club.	Susan Takma Adı: Hırçın En kötü özelliği: sulu gözlü, zırlak, numaracı En iyi Özelliği: Margaret'i tokatlanması En büyük suçu: Margaret'in gizli kulübüne girmesi.
Steve Nickname: Stuck-up Worst Features: always bragging about how rich he is Best Features: lives far away Most evil crime: trying to trick me into thinking his house was haunted.	Steve Takma Adı: Kasıtlı En kötü özelliği: hep zenginliği ile ilgili böbürlenmesi En iyi Özelliği: Uzakta oturması En büyük suçu: Evinin perili olduğuna dair beni kandırmaya çalışması
Rebecca Nickname: Rabid Worst Features: toughest teen in the town. Makes children go to bed early and hogs the TV Best Features: scared of spiders Most evil crime: making me go to bed at 7 pm!!	Rebecca Takma Adı: Tutulmaz En kötü özelliği: Kasabanın en sert genç kızı. Çocukları zorla erkenden yatağa yolluyor ve TV'yi işgal ediyor. En iyi Özelliği: örümceklerden korkması En büyük suçu: Akşamın 7.00'sinde beni yatağa yollaması.
Other things I hate Homework Boring holidays Walks Fresh air Health food Bedtime	Nefret Ettiğim Diğer Şeyler: Ödevler Sıkıcı Tatiller Yürüyüşler Temiz Hava Sağlıklı yiyecekler Uyku zamanı
Greatest Victories -Tricking Bossy Bill into photocopying his bottom. -Switching Christmas presents with Stuck-up Steve -Stinkbombing Moody Margaret's Secret Club. Being older, bigger and cleverer than Perfect Peter.	En Büyük Zaferler -Buyurgan Bill'i kandırıp poposunun fotokopisini çekmesini sağlamak -Noel hediyelerini Kasıtlı Stevenkilerle değiştirmek -Huysuz Margaret'in gizli kulübüne koku bombası atmak -Mükemmel Peter'dan daha büyük, daha güçlü ve akıllı olmak.

Tablo 2: Azılı Düşmanlardan Kurtulmanın Yolları (Simon, 2007b, s. 114)

How to get rid of Evil Enemies	Azılı Düşmanlardan Kurtulmanın Yolları
Catapult them into a moat filled with piranha fish	Piranhalarla dolu bir hendeğe fırlatıp atmak
Let crocodiles loose in their bedrooms.	Yatak odalarına timsahları salıvermek
Exile to an island with no TV.	TV olmayan ıssız bir adaya yollamak
Make them eat school dinners.	Okul yemeklerinden yedirmek
Dump them in snakepits.	Yılanlarla dolu çukura tıkmak
Drop them in vats of glop	Onları bulamaç kazanına atmak.

Tablo 3: Çok Gizli Şifre Kitabı (Simon, 2007b, s. 150)

TOP SECRET PHRASE BOOK	Çok Gizli Şifre Kitabı
Peter is smelly= Hi!	Kokmuş Peter= Merhaba
Peter is a worm= Give me all your pocket Money.	Peter bir solucandır= Bütün harçlığımı bana ver.
Nappy-Face Toad= I want biscuits.	Muşmula suratlı kurbağa= Bisküvi istiyorum
Peter is the Duke of Poop= Goodbye!.	Kaka Kralı Peter = Hoşça kal
Example: Peter is smelly. Peter is a worm. Nappy-Face Toad. Peter is the Duke of the Poop means Hi! Give me all your pocket Money. I want biscuits. Goodbye! So I'm NOT calling Peter names. I'm just talking in code.	Örnek: “Kokmuş Peter. Peter bir solucandır. Muşmula suratlı kurbağa. Kaka kralı Peter” m anlamı; “Merhaba! Bütün harçlığımı bana ver. Bisküvi istiyorum. Hoşçakal” demek oluyor. Yani Peter’e isim takmıyorum sadece şifreli konuşuyorum.

görmekteyiz. Örneğin, anne babasına “Siz dünyanın en kötü, en korkunç anne-babasıdır. Sizden nefret ediyorum”, kardeşine “ağlak bebek, solucan, kurbağa” şeklindeki hitapları Türkçe sürümlerde de aynen yer almaktadır.

“‘We don’t want you here, Peter’ said Horrid Henry. ‘Get lost’. Perfect Peter burst into tears. ‘Cry baby!’ jeered Horrid Henry” (Simon, 2002, s. 24). (Horrid Henry’s Stinkbomb adlı kitapta yer alan aynı adlı öyküden).

“Seni burada istemiyoruz, Peter” dedi Felaket Henry. “Kaybol”. Mükemmel Peter gözyaşlarına boğuldu. “Ağlak bebek!” diye dalga geçti Felaket Henry (Simon, 2005c, s. 32). (Felaket Henry’nin Koku Bombası adlı kitapta yer alan aynı adlı öyküden).

‘I can’t concentrate with you stomping’ said Peter. ‘And I have to practise my solo’.

‘Who cares?’ screamed Horrid Henry. ‘I hate dancing, I hate dance class, and most of all, I hate you!’ (Simon, 2007c, s. 41). (Horrid Henry Rules the World adlı kitapta yer alan Horrid Henry’s Dance Class adlı öyküden).

“Sen güm güm ses çıkarırken dikkatimi toplayamıyorum ve benim solo gösterimi çalışmam gerekiyor,” dedi Peter. “Kimin umurunda?” diye bağırdı Felaket Henry. “Dans etmekten nefret ediyorum, dans kursundan nefret ediyorum ve en çok da senden nefret ediyorum. (Simon, 2004b, s. 28). (Felaket Henry adlı kitapta yer alan Felaket Henry’nin Dans Dersi adlı öyküden).

Kimi sözcüklerin kullanımında Henry biraz ileri gittiğinde ise kullanılan dilin Türkçede biraz daha yumuşatıldığını görmekteyiz. Örneğin Henry, koku bombası yapmak üzere malzemelerini sayarken:

“*Bad breath. Dog poo. Rotten eggs. Smelly cocks. Dead fish. Sewer stench.*” (Simon, 2002, s. 32). (Horrid Henry’s Stinkbomb adlı kitapta yer alan aynı adlı öyküden).

“Ağız kokusu. Köpek dışkısı. Çürük yumurta. Kirli çorap. Ölü balık. Lağım kokusu (Simon, 2005c, s. 40). (Felaket Henry’nin Koku Bombası adlı kitapta yer alan aynı adlı öyküden).

Köpek kakasının ‘köpek dışkısı’ şeklinde örtük dil kullanımı ile karşılandığını görmekteyiz. ‘Dışkı’ kullanımı çocukların dilinde, hele Felaket Henry gibi yaramaz bir çocuğun kullanımı olarak yapay ve zorlayıcı olmaktadır. Ancak ‘Mükemmel Peter’in İntikamı’ adlı öyküde, Huysuz Margaret’in Hırçın Susan’ın saçlarından söz ederken kullandığı ‘dog poo’ bu kez ‘köpek kakası’ şeklinde çevrilmiştir. Seri içinde sık ‘poo’ kullanımı arasında Felaket Henry’nin öykü sonrası çevrilmeyen bölümleri içinde yer alan kardeşi Mükemmel Peter için taktığı ‘The Duke of the Poop’ (Kaka Dükü/Kralı) şeklinde lakap da yer almaktadır.

Bu serinin çevirisinde karşımıza çıkan bir başka nokta kimi uygunsuz davranışların veriliş biçiminin daha dolaylı hale getirilmesidir. Felaket Henry serisinin ‘Felaket Henry İşe Gidiyor’ adlı öyküsünde babasıyla işe gitmek zorunda kalan Peter orada da rahat durmayarak babasının patronunun oğlu Buyurgan Bill’i kendi poposunun fotokopisini çekme konusunda ikna eder. Pantolonu indirip fotokopi makinesinin üzerine çıkan Bill, fotokopi çekerken neşeyle şarkı söylemektedir:

“*One bottom
two bottoms,
three bottoms,
four,
Five bottoms,
Six bottoms,
seven bottoms,*

more!” (Simon, 2007b, s. 130). (Horrid Henry’s Evil Enemies adlı kitapta yer alan Horrid Henry Goes to Work adlı öyküden).

Özgün metinde bir şiir şeklinde üstteki şekilde yazılan bu şarkının Türkçe metinde “Bir popo, iki popo, üç popo, dört popo, beş popo, altı popo, yedi popo...” şeklinde verilerek satır aralarına adeta sıkıştırılarak gizlendiği görülmektedir (Simon, 2004i, s. 67). (Felaket Henry’nin İntikamı adlı kitapta yer alan Felaket Henry işe Gidiyor adlı öyküden). Popo ile ilgili bu şarkı ve bu davranış biçimi özgün metinde olduğu gibi sayfa içinde yer teşkil edecek biçimde dizeler şeklinde yazılmamış metnin içine sıkıştırılmıştır. Olay örgüsünde bir değişiklik yapmayan çevirmen, poponun fotokopisinin çekilmesine dayalı olarak gelişen ahlak dışı ya da onay verilmez biçimde görülen davranışları hafifletme yoluna gitmiştir.

Dilsel Normlar

Dil becerileri içerisinde yer alan okuma, konuşma, yazma ve dinleme becerileri erken yaşta gelişir. Çocuk yazını, bu becerilerin gelişip yerleşmesine sunduğu ölçünlü ve doğru dil kullanımı ile katkıda bulunur. Özellikle yeni okuma yazmaya başlayan çocuklara hep doğru örnekler sunmanın önemli olduğu görüşü hâkimdir. Çocuk yazının çevirilerinde bir başka nokta çocukların kendi ana dil evreninde var olan örneklerin verilmesi veya bunların oluşturulmasıdır. Öncelikle kaynak dil okurları için oluşturulan ilk metinlerin yarattığı etkiyi erek dil okurunda yaratmak için kimi zaman “yerine koyma” (substitution) uygulamasına gidilebilir. ‘Felaket Henry’nin Ev Ödevi’ adlı öyküde Henry beş tane sözcüğün yazılışını sesli olarak harf harf söylemek zorundadır. Henry’nin okunuşunun öğrenmesi gereken sözcükler ‘goat, boat, said, stoat ve friend’ tir. Türkçe, yazıldığı gibi okunduğu için okuma alıştırmalarında böyle bir uygulama olmadığından çevirmen başarılı bir şekilde bu ödevi Türkçede heceleme ödevine dönüştürmüştür.

“How do you spell “goat”” said mum.

‘G-O-T-E’, snapped Henry.

[...] Now spell “boat”.

‘B-O-T-T-E’, said Henry”. (Simon, 2004a, s. 74). (Horrid Henry’s Big Bad Book adlı kitapta yer alan Horrid Henry ‘s Homework adlı öyküden).

“Keçi kelimesini hecelerine nasıl ayırırsın?” dedi Anne.

“K-EÇİ” dedi Henry.

[...] “Şimdi ‘gemi’ kelimesini hecelerine ayır”.

“GEM-İ” dedi Henry (Simon, 2004h, s. 33). (Felaket Henry ve Mumya’nın Gazabı adlı kitapta yer alan Felaket Henry’nin Ev Ödevi adlı öyküden).

İngilizce aslında üstte belirtilen sözcüklerin yazılışını harf harf söylerken nasıl hata yapıyorsa, Türkçe sürümünde heceleyen Henry’de hatalı heceleme yapmaktadır.

O’Sullivan’a göre (Simon, 2005, s. 87) “yazım hataları, çocuk yazınında gözde bir mizah kaynağıdır. Mizah, kendi öğrenim süreci içinde okurun artık yapmadığı ya da hatalı olduğunu fark ettiği yazılışlara karşı geliştirdiği üstünlük duygusundan kaynaklanır”. Dünya çocuk yazınından çeviri örneklerinde kimi zaman kaynak dilde kasıtlı olarak yapılan hatalı yazımın kabul görmediğini, bunların doğrulanarak erek dile aktarıldığını görmekteyiz (Even-Zohar, 1992; O’Sullivan, 2005). Ancak kimi zaman da aynı etki erek dilde benzer hatalar oluşturularak verilmektedir. Desmet (2001), ‘Jolly Postman’ın Hollandacaya çevrilerinde yazılan mektuplardaki dilbilgisi ve yazım hatalarının Hollandaca metindeki mektuplarda erek dil kuralları içinde tekrar oluşturulduğuna dikkati çekerek çevirmenin kaynak dildeki metnin etkisini erek dilde yansıtmak üzere seçmecî yöntemle çeşitli stratejiler uyguladığından söz etmektedir. ‘Felaket Henry’ nin Can Düşmanı’ adlı öyküde Henry, sınıflarına yeni gelen Buyurgan Bill için uydurma ödevler yaratır. Bu ödevleri yazarken birçok yazım hatası yapar. Aynı yazım hatalarını Türkçede de başarılı bir şekilde oluşturulmuştur:

Homewerk

“Rite a storee abowt yor day. 20 pages long. [...]

Give ten reesons why watching TV is better than reading.[...]

Lern how to spel these words fer a test on Tuesday.

Terrantula

Stinkbomb

Moosli

Doovay

Screem

Intergalactik” (Simon, 2007, s. 191-192). (A Hat Trick of Horrid Henry adlı kitapta yer alan Horrid Henry’s Arch Enemy adlı öyküden).

“Ev Ödevi

Bi gününüzü annatan 20 sayfalık bi komposisyon yazın. [...]

Televizion seyretmek neden kitap okumaktan dağa iyidir? On neden sıralayın. [...]

Salıya kadar aşşadadaki sözcüklerin yazılışının çalış.

Tarandula

Koku Pompası

Müzli

Sağannık

Bağarmak

Galaktik” (Simon, 2004k, s. 105-106). (Felaket Henry’nin Futbol Tutkusu adlı kitapta yer alan Felaket Henry’nin Can Düşmanı adlı öyküden).

Yazım hatalarının yanı sıra konuşma bozukluklarında aynı etkiyi yaratmak üzere yine bozuk bir şekilde aktarıldığının görmekteyiz. ‘Felaket Henry Yatıya Gidiyor’ başlıklı öyküde yatıya gittiği arkadaşının kız kardeşi Fıf Fıf Lily (Lisping Lily) peltek konuşmaktadır. Bu pelteklik Türkçeye ‘r’ harfinin telaffuz zorluğu şeklinde başarılı bir biçimde aktarılmıştır;

“*I love you Henwy*” said *Lisping Lily* (Simon, 2002, s. 66). (Horrid Henry’s Stinkbomb adlı kitapta yer alan Horrid Henry ‘s Sleepover adlı öyküden).

“Seni seviyovum Henvy” dedi Fıf Fıf Lily (Simon, 2005c, s. 74). (Felaket Henry’nin Koku Bombası adlı kitapta yer alan Felaket Henry Yatıya Gidiyor adlı öyküden).

Çevrilen öyküler içinde bulunan ve Henry’nin kötü el yazısıyla yazdığı notlarının, pusularının ve tuttuğu günlüklerin Türkçeye daha okunaklı bir el yazısı örneğiyle çevrildiği gözlenmiştir. Kimi çevirilerde kaynak dil dizgesi ve erek dil dizgesi farklı yapılandığı için Henry’nin yaratıcı dil kullanımı erek dilde yaratılamamış, harf değişiklikleriyle yaptığı oyunlar, yaramazlıklar ve dolayısıyla bunların sonuçları farklı bir biçimde olay örgüsüne yansımıştır. Örneğin, ‘Felaket Henry Peter’in Günlüğünü Okuyor’ adlı öyküde, Peter’in günlüğünü ele geçiren Henry, harf değişiklikleriyle (‘mummy’ sözcüğünü ‘dummy’ yapmak gibi) onun bambaşka şeyler yazmasına yol açar. Bunlardan birisi Peter’in annesi için yazdığı bir şiiirdir:

*“I Love my mummy,
I came out of her tummy,
Her food is yummy,
She is so scrummy,*

I love my mummy” (Simon, 2007c, s. 158). (Horrid Henry Rules the World adlı kitapta yer alan Horrid Henry Peeks at Peter’s Diary adlı öyküden).

Henry harf değişiklikleriyle şiiri bambaşka bir hale dönüştürür:

*“I Love my **Dummy**,
It’s my best **chummy**,
It tastes so **yummy**,
It is so **scrummy**,
I love my **Dummy**”* (Simon, 2007c, s. 162).

Şiirin Türkçe çevirisine baktığımızda çevirmenin bir yaratıcılık oyununa giremediğini ve Peter’in şiiri ile Henry’nin şiirini aynen çevirdiğini görmekteyiz. Böylece Henry’in ‘anne’ sözcüğünü nasıl olup da ‘emzik’ haline getirdiğini erek dil okuru anlayamayacak, Türkçede sanki yeniden bir şiir yazmış duygusunu uyandıracak, böylece özgün metindeki yaratıcılık ve komik durum yok olacaktır. Şiirin Türkçe çevirisi:

“Annemi çok seviyorum,
Yemeklerine bayılıyorum,
Annem çok tatlıdır,
Kucağı yumuşacıktır,
Biricik annem, annem” (2004k, s. 19).

“Emziğimi çok seviyorum,
Onu çiğnemeye bayılıyorum,
Emziğim çok tatlıdır,
Ucu yumuşacıktır,

Biricik emziğim, emziğim (2004k, s. 24). (Felaket Henry'nin Futbol Tutkusu adlı kitapta yer alan Felaket Henry Peter'in Günlüğünü okuyor adlı öyküden).

Felaket Henry serisinde kimi zaman ölçünlü dilden uzaklaşıp konuşma diline dönüşen diyalogların, kısaltmaların Türkçeye ölçünlü olarak yansıtıldığı belirlenmiştir. Örneğin, 'Hang on a sec' (hang on a second), 'Gimme' (give me), 'I dunno' (I don't know) gibi günlük dil kullanımlarının Türkçeye yazımında veya dilbilgisinde bir değişiklik yaratmadan aynen aktarıldığının görmekteyiz.

Öykülerde yer alan ve tam olarak Türkçe karşılığı olmadığı düşünülen sözcüklerin erek dildeki karşılıkları ya sözcüklerin aynen bırakılmasıyla ya da onlara yeni karşılıkların bulunmasıyla oluşturulmaya çalışılmıştır. Örneğin ' Felaket Henry ve Huysuz Margaret' adlı öyküde Henry ve Margaret arasında geçen bir konuşmada Henry kendi yaptığı ve 'glop' adını verdiği bir karışımdan söz eder.

“‘Glop’ said Henry.

‘What’s Glop?’

‘Something special that I can only make’ said Henry.

“‘What’s in it’ asked Margaret.

‘That’s a secret’, said Henry. (Simon, 2007b, s. 15). (Horrid Henry’s Evil Enemies adlı kitapta yer alan Horrid Henry and Moddy Margaret adlı öyküden).

“‘Glop’ dedi Henry.

“Glop da ne?”

“Sadece benim yapabildiğim özel bir yiyecek” dedi Henry.

“İçinde ne var?” diye sordu Margaret.

“Bu bir sır” dedi Peter. (Simon, 2004b, s. 58). (Felaket Henry adlı kitapta yer alan Felaket Henry ve Huysuz Margaret adlı öyküden).

Daha sonra gelişen olay örgüsünden ‘Glop’ un içine birbiriyle ilgisiz bir sürü besin maddesinin girdiği (lahana salatası, ırmik tatlısı, Ispanak, kahve, yoğurt, un, sirke, haşlanmış fasulye, hardal, fıstık ezmesi, peynir, karabiber, çürük portakal) bir tür bulamaç olduğunu anlıyoruz. Tabağa kaşıkla konduğunda çıkardığı sestene yola çıkarak yansımaları

olarak isimlendirilen bu patates püresi kıvamlı karışım, İngilizcede daha önce hiç var olmamış bir kavram değildir. Dolayısıyla, bunun Türkçede ‘topak’, ‘bulamaç’ gibi karşılıklarla vermek daha yerinde olurdu. Çevirilerde karşılaşılan bir başka sorunun çevirmenin çocuk dünyasının kullanımlarına ve oyuncaklarına uzak olmaktan kaynaklanan bir eksiklik olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sapmadan yola çıkarak, Henry’nin almak istediği oyuncakları sıralarken söylediği ‘kaykay’ anlamına gelen ‘skateboard’ sözcüğünün hiç çevrilmeden aynen Türkçeye aktarıldığını görmekteyiz. Genel olarak, anlamlı karşılık bulma sorunun yiyecek maddelerinde ve Henry’nin eşya ve oyuncaklarını adlandırmada daha belirgin olduğu görülmektedir. Örneğin ‘Fizzywizz drink’ in karşılığı gazlı gazoz olarak verilmiştir. Oysa gazoz tanımı gereği zaten gazlı bir içecektir. Gazozu tekrar gazlı nitelemesinin yapılmasıyla oluşan artıklık Türkçede kabul edilebilir değildir. Yine ‘Felaket Henry’nin Okul Kermesi’ adlı öyküde “‘How about giving away those bricks’ said Mum” (Simon, 2007c, s. 26) (Horrid Henry Rules the World içinde) tümcesinde geçen ‘brick’ sözcüğünün” Türkçeye ‘oyun tuğlası’ olarak aktarıldığının görmekteyiz (Simon, 2004g, s. 51). (Felaket Henry’nin Perili Evi adlı kitabın içinde). Oysa Türkçede bu oyuncakları ‘oyun blokları’ olarak adlandırmaktayız.

Sonuç

Bu çalışmada, İngiliz kültürü içinde ve modern çocuk yazınındaki ‘çocuk gerçekliği’ anlayışı ile yazılmış, düzeni sorgulayan, cesur bir çocuk serisinin erek kültürde aldığı yer, dilsel ve dil ötesi normlar temelinde incelenmiştir. Çözümlemelerimiz, kültürel öğelerin ağırlık kazandığı metinler ele alındığında, iki temel yaklaşımın geliştirildiği sonucunu ortaya çıkarmıştır: a) Kaynak dildeki gönderimlerin sözcüğü sözcüğüne aktarılarak erek kültürü ve yazın geleneği içindeki dilsel ve dil ötesi normların göz ardı edilmesi. b) Dilsel ve dil ötesi normlar göz önüne alınarak erek kültürde var olan eşdeğer yapıların ve kavramların sorgulanarak çeviri yöntemlerinin belirlenmesi. Normların önceliği ve gerekliliği kabul edildikten sonra belirli bir yöntemin kabul görmeyip seçmeci bir yaklaşımla metin içinde çıkan sorunlara göre yaratıcı çözümler üretildiği görülmektedir. Bunlar, norm çatışmasına neden olacak bölümlerin çevrilmemesi, açıklayıcı eklemelerin yapılması, erek dil normlarına göre metin düzeninde, yazım kurallarında, sözcük seçimlerinde değişikliğe gidilmesi, metnin söylem tonunun yumuşatılması, sakıncalı dil kullanımlarının ayıklanması, ‘yerine koyma’ yöntemiyle erek dil okurunun aşına olduğu kavram ve kullanımların yerleştirilmesi, çocukları için tehlikeli olabilecek metinlerin içeriğinin değiştirilmesi şeklinde sıralanabilir. Felaket Henry’e yönelik çözümlemeler sonunda, dil ötesi normlar temel alındığında Felaket Henry serisinin çevirilerinde olay örgüsü, karakterler, davranış biçimleri gibi konularda seçmeci bir yaklaşımla kimi zaman özgün metne bağlı kalınarak çevrilirken, kimi zaman da örtük dolaylı anlatımlara yer verilmiş, ifadeler daha ölçünlü hale getirilmiştir. Çeviri edimini sınırlayan ve çevirmeni zorunlu kaydırmalara iten sorunların dilbilimsel normlar ve iki dil arasındaki yapı farklılıklarından kaynaklandığı belirlenmiştir.

Kaynakça

- Baker, M. (1992). *In other words: A coursebook on translation*. London ve New York: Routledge.
- Ben-Ari, N. (1992). Didactic and pedagogic tendencies in the norms dictating the translation of children's literature: The case of postwar German-Hebrew translations. *Poetics Today*, 13 (1), 198-221.
- Borovaia, O. V. (2001). Translation and westernization: Gulliver's travels in Ladino. *Jewish Social Studies*, 7 (2), 149-168.
- Bouckaert-Chesquière, E. (1992). Cinderella and her sisters. *Poetics Today*, 13 (1), 85-95.
- Chesterman, A. (1993). From 'is' to 'ought': Laws, norms and strategies in translation studies. *Target*, 5 (1), 1-20.
- Chesterman, A. (1997). *Memes of translation: The spread of ideas in translation theory*. Amsterdam: Benjamins.
- Chesterman, A. (1998). Causes, translations, effects. *Target*, 10 (2), 201-230.
- Desmet, M.K.T. (2001). Intertextuality/intervisuality in translation: the Jolly Postman's intercultural journey from Britain to the Netherlands. *Children's Literature in Education*, 32 (1), 31-43.
- Even-Zohar, I. (1990a). Polysystem theory. *Polysystem Studies, Poetics Today*, 11 (1), 9-26.
- Even-Zohar, I. (1990b). The position of translated literature within the literary polysystem. *Polysystem Studies, Poetics Today*, 11 (1), 45-51.
- Even-Zohar, B. (1992). Translation policy in Hebrew children's literature: The case of Astrid Lindgren. *Poetics Today*, 13 (1), 231-245.
- Hermans, T. (1996). Norms and the determination of translation. R. Álvarez, C. Vidal, (Eds.), *Translation, power subversion* içinde (ss. 24-51). Clevedon: Multilingual Matters.
- Hermans, T. (1999). Translation and normativity. C. Schäffner (Ed.), *Translation and norms* içinde (ss. 50-71). Clevedon: Multilingual Matters,.
- İpşiroğlu, Z. (2008). Söz büyüğün sus küçüğün-1. *Cumhuriyet Gazetesi*. 15.10.2008 tarihinde <http://www.cumhuriyet.com.tr/?hn=10248&im=yhs> adresinden erişildi.
- Jordan, S. D. (2004). Educating without overwhelming: authorial strategies in children's holocaust literature. *Children's Literature in Education*, 35 (3), 199-218.
- Kertzer, A. (2002). *My mother's voice*. Peterborough, Ontario: Broadview Press.
- O'Sullivan, E. (2002). Comparing children's literature. *GFL-Journal*, 2, 33-55.
- O'Sullivan, E. (2003). Narratology meets translation studies or the voice of the translator in children's literature. *Meta*, 48 (1-2), 197-207.
- O'Sullivan, E. (2005). *Comparative children's literature*. London: Routledge.
- Puurtinen, T. (1998). Syntax, readability and ideology in children's literature. *Meta*, 43 (4), 524-533.

- Russel, D. L. (2000). Pippi longstocking and the subversive affirmation of comedy. *Children's Literature in Education*, 31 (3), 167-177.
- Schaffner, C. (1999). The concept of norms in translation studies. C. Schaffner (Ed.), *Translation and Norms* içinde (ss. 1-8). Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Schaffner, C. (2004). Political discourse analysis from the point of view of translation studies. *Journal of Language and Politics*, 3 (1), 117-150.
- Shavit, Z. (1981). Translation of children's literature as a function of its position in the literary polysystem. *Poetics Today*, 2 (4), 171-179.
- Shavit, Z. (1986). *Poetics of children's literature*. The University of Georgia Press: Athens and London.
- Simon, F. (2002). *Horrid Henry's stinkbomb*. London: Orion Children's Book.
- Simon, F. (2004a). *Horrid Henry's big bad book*. London: Orion Children's Book.
- Simon, F. (2004b). *Felaket Henry* (S. Aroymak, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2004c). *Felaket Henry ve gizli kulüp* (S. Aroymak, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2004d). *Felaket Henry dış perisine oyun oynuyor* (B. Siber, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2004e). *Felaket Henry'nin bitleri* (B. Siber, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2004f). *Felaket Henry çabuk zengin olma peşinde* (B. Siber, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2004g). *Felaket Henry'nin perili evi* (S.-O. Aroymak, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2004h). *Felaket Henry ve mumyanın gazabı* (B. Siber, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2004i). *Felaket Henry'nin intikamı* (B. Siber, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2004j). *Felaket Henry kraliçe ile tanışıyor* (B. Siber, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2004k). *Felaket Henry'nin futbol tutkusu* (B. Siber, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2005a). *Felaket Henry ve beter bakıcı* (B. Siber, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2005b). *Felaket Henry'nin donu* (B. Siber, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2005c). *Felaket Henry'nin koku bombası* (B. Siber, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2006). *Felaket Henry ve zalim zaman makinası* (B. Siber, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Simon, F. (2007a). *A hat trick of Horrid Henry*. London: Orion Children's Book.
- Simon, F. (2007b). *Horrid Henry's evil enemies*. London: Orion Children's Book.

- Simon, F. (2007c). *Horrid Henry rules the world*. London: Orion Children's Book.
- Stan, S. (2004). Rose Blanche in translation. *Children's Literature in Education*, 35 (1), 21-33.
- Swift, J. (2003). *Gülliver'in gezileri* (K. Erzincan Kına, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Taxel, J. (1988). Children's literature: Ideology and response. *Curriculum Inquiry*, 18 (2), 217-229.
- Toury, G. (1995). *Descriptive translation studies and beyond*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Venuti, L. (1995). *The translator's invisibility: A history of translation*. London and New York: Routledge.